

Số: 94/TB-VKSTC

Hà Nội, ngày 17 tháng 5 năm 2023

THÔNG BÁO

Rút kinh nghiệm đối với vụ án Phạm Thị Hương và đồng phạm, phạm tội "hủy hoại tài sản" ở Đồng Nai

Qua công tác thực hành quyền công tố, kiểm sát xét xử giám đốc thẩm vụ án, Viện kiểm sát nhân dân tối cao thấy một số vấn đề cần rút kinh nghiệm như sau:

1. Nội dung vụ án và quá trình tố tụng

Ngày 20/7/2016, bà Cao Thị Lụa nhận chuyển nhượng diện tích đất khoảng 5.261,8 m² tại hẻm 1, tổ 39C, khu phố 11A, phường Tân Phong, thành phố Biên Hòa từ bà Lù Thị Seo, diện tích đất trên chưa được cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất. Sau đó, bà Lụa ủy quyền cho anh Nguyễn Đức Thái (con trai bà Lụa) đứng tên trên các hợp đồng mua bán đối với diện tích đất trên.

Khoảng cuối năm 2016, anh Thái đã chuyển nhượng lại cho bà Nguyễn Thị Toán một phần diện tích đất khoảng hơn 3000m² với giá 1.300.000.000 đồng/ 1000m². Phần đất giáp mặt tiền đường bê tông hẻm 1 có diện tích 4m x 23m, bà Lụa giữ lại không chuyển nhượng. Sau khi đặt cọc 03 lần với tổng số tiền 1.000.000.000 đồng, bà Toán đã tự phân chia đất thành các lô nhỏ để bán lại. Do bà Toán chưa thanh toán đủ số tiền như thỏa thuận nên bà Lụa chưa làm hợp đồng chuyển nhượng diện tích nêu trên cho bà Toán. Bà Toán đã tự làm hợp đồng chuyển nhượng quyền sử dụng đất đối với diện tích đất trên, giả chữ ký anh Nguyễn Đức Thái rồi bán đất cho 30 hộ dân khác nhau, nên đã xảy ra tranh chấp giữa bà Lụa và các hộ dân đã mua đất của bà Toán.

Khoảng tháng 12/2018, bà Lụa đã dựng 01 căn chòi có diện tích khoảng 2,5m x 3,5m x 2m, vật liệu bằng khung sắt hộp, lợp tôn, bên ngoài quét vôi màu xanh trên phần đất bà Lụa không chuyển nhượng cho bà Toán trước đó, để trông coi phần đất còn lại. Khoảng 8h30 ngày 14/6/2020, Hương, Loan, Nam, Mừng, Hà, Tân, Thom, Ngân, Sót và Lại Văn Viên (những người có đất đang tranh chấp với bà Lụa) tập trung tại phần đất đang tranh chấp để xây lại bờ ranh của từng lô đất. Tất cả cùng thống nhất cùng góp tiền để thuê thợ hồ, mua vật liệu xây dựng để xây lại bờ ranh, trong đó, Hương là người thuê thợ hồ. Do căn chòi của bà Lụa chắn lối đi, không thể đưa vật liệu vào bên trong nên có người trong nhóm thợ xây đề nghị với Hương và những người có mặt là tháo dỡ căn chòi để lấy lối đi thì Hương, Loan, Nam, Mừng, Hà và Thom cùng đồng ý. Những người trong nhóm thợ hồ dùng cuốc, bay để tháo dỡ căn chòi, Loan dùng tay xé tấm bạt che xung quanh căn chòi và những người còn lại dùng tay tháo dỡ và

khiêng các tấm tôn, vật dụng vớt sang phần đất bên cạnh để lấy lõi đi. Sau khi hoàn thành thì mọi người cùng nhau xây lại bờ ranh như đã thống nhất trước đó.

Sau khi phát hiện căn chòi của mình bị đập phá, tháo dỡ, bà Lụa đã đến Công an phường Tân Phong trình báo.

Tại Bản án hình sự sơ thẩm số 360/2021/HS-ST ngày 29/6/2021, Tòa án nhân dân thành phố Biên Hòa áp dụng khoản 1 Điều 178; điểm b, i, s khoản 1 Điều 51 (áp dụng thêm khoản 2 Điều 51 đối với Hương và Nam), Điều 58 Bộ luật hình sự xử phạt các bị cáo về tội “hủy hoại tài sản”, trong đó xử phạt Phạm Thị Hương 1 năm 02 tháng tù; Mai Trọng Nam 01 năm tù; mỗi bị cáo Nguyễn Thị Loan, Nguyễn Thị Thơm, Vũ Thị Mừng, Phạm Thu Hà 10 tháng tù.

Ngày 08/07/2020, các bị cáo có đơn kháng cáo kêu oan, người bị hại có đơn kháng cáo đề nghị tăng nặng hình phạt đối với các bị cáo.

Tại Bản án hình sự phúc thẩm số 35/2022/HS-PT ngày 19/01/2022, Tòa án nhân dân tỉnh Đồng Nai không chấp nhận kháng cáo của các bị cáo và bị hại, tuy nhiên sửa một phần về hình phạt của các bị cáo, theo đó các bị cáo Nguyễn Thị Loan, Nguyễn Thị Thơm, Vũ Thị Mừng, Phạm Thu Hà chuyển sang hình phạt tiền, mỗi bị cáo nộp 30.000.000 đồng sung vào công quỹ Nhà nước.

Ngày 25/02/2022, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân cấp cao tại thành phố Hồ Chí Minh ban hành Quyết định kháng nghị giám đốc thẩm số 47/QĐ-VC3-V1 theo hướng hủy toàn bộ bản án sơ thẩm và phúc thẩm để điều tra lại do có vi phạm nghiêm trọng thủ tục tố tụng hình sự trong việc thu thập các tài liệu chứng cứ, định giá tài sản...gây oan sai cho các bị cáo.

Quyết định số 38/2022 ngày 5/5/2022 của Ủy ban thẩm phán Tòa án nhân dân cấp cao tại thành phố Hồ Chí Minh chấp nhận kháng nghị của Viện kiểm sát nhân dân cấp cao tại thành phố Hồ Chí Minh, hủy toàn bộ bản án hình sự sơ thẩm và phúc thẩm để điều tra lại.

2. Những vấn đề cần rút kinh nghiệm

- Về nội dung,

+ Về việc xác định người bị hại, Ủy ban thẩm phán Tòa án nhân dân cấp cao tại thành phố Hồ Chí Minh nhận định việc xác định bà Cao Thị Lụa là người bị hại trong vụ án là chưa đủ căn cứ.

Nhận thấy, lời khai của các bị cáo Phạm Thị Hương, Nguyễn Thị Loan, Mai Trọng Nam thể hiện căn chòi bị phá bỏ được dựng trên phần diện tích 4m x 23m, ở lõi đi chung. Phần diện tích này vẫn thuộc quyền sử dụng của anh Thái do bà Toán không thực hiện tiếp hợp đồng mua bán đất với anh Thái. Bà Lụa là mẹ anh Thái, được ủy quyền giải quyết tranh chấp đất đai với các hộ dân, nên việc bà Lụa dựng căn chòi trên phần diện tích đất không tranh chấp với các hộ dân, không ảnh hưởng đến quyền lợi của các hộ dân. Căn chòi do bà Lụa bỏ tiền mua vật liệu, thuê thợ dựng lên để trông coi khu đất, nên khi căn chòi bị hủy

hoại, không sử dụng được thì việc Tòa án hai cấp xác định bà Lụa là người bị hại là có căn cứ, đúng pháp luật.

+ *Về việc xác định tội danh*, Tòa án nhân dân cấp cao cho rằng chưa đủ căn cứ kết luận các bị cáo cố ý hủy hoại tài sản của bà Lụa.

Tuy nhiên, theo sơ đồ hiện trường, bản ảnh hiện trường thì xung quanh căn chòi là khu vực bãi đất trống, vị trí căn chòi không hoàn toàn cản trở việc vận chuyển vật liệu vào phía trong. Tuy nhiên, cột sắt bị bẻ gãy, tấm bạt bị xé rách nát, tấm tôn bị cong vênh, vứt ở nhiều nơi, các đồ vật, vật liệu không còn sử dụng được, đây là hành vi phá bỏ, không phải là tháo dỡ như các bị cáo khai. Các bị cáo có thể lựa chọn vận chuyển vật liệu qua khu vực bãi đất trống bên cạnh căn chòi để vào phía trong nhưng các bị cáo lại thống nhất việc phá bỏ căn chòi. Như vậy, Tòa án hai cấp kết án các bị cáo về tội “hủy hoại tài sản” là có căn cứ, đúng pháp luật.

+ *Về việc định giá tài sản*, Tòa án nhân dân cấp cao nhận định Hội đồng định giá không tiến hành xác minh vật liệu cấu thành căn chòi để xác định giá trị thiệt hại, chỉ căn cứ hóa đơn mua vật tư do bà Lụa cung cấp, không khảo sát giá thị trường, kết quả khám nghiệm hiện trường, chủng loại vật liệu cấu tạo nên căn chòi có khả năng khôi phục lại không... là vi phạm trình tự, thủ tục định giá, dẫn đến sai lầm nghiêm trọng khi giải quyết vụ án.

Tuy nhiên, Hội đồng định giá tài sản nhận định tài sản bị hư hỏng do bị tháo dỡ, đổ sập hoàn toàn, không sử dụng lại được. Hơn nữa, theo Báo cáo thuyết minh và giải trình về việc xác định giá trị tài sản định giá của Hội đồng định giá tài sản và Biên bản họp định giá tài sản thì việc xác định giá trị tài sản bị thiệt hại không chỉ căn cứ vào hóa đơn mua bán vật tư (do bà Lụa cung cấp) mà còn qua khảo sát giá tài sản cùng loại trên thị trường tại thời điểm xảy ra vụ án, từ đó xác định giá trị tài sản căn chòi khi bị xâm phạm còn lại 80%, tương đương 8.668.000 đồng là có cơ sở.

- *Về thủ tục tố tụng*, Ủy ban thẩm phán Tòa án nhân dân cấp cao tại thành phố Hồ Chí Minh nhận định trong quá trình điều tra, Cơ quan điều tra đã vi phạm nghiêm trọng trình tự, thủ tục tố tụng như:

+ Biên bản khám nghiệm hiện trường không mô tả chi tiết, cụ thể các vật chứng tại hiện trường; Cơ quan điều tra không tiến hành thu giữ vật chứng tại hiện trường làm ảnh hưởng đến việc định giá tài sản bị thiệt hại.

+ Cùng một cán bộ điều tra, trong cùng một thời gian, cùng một địa điểm nhưng lại tiến hành các thủ tục tố tụng khác nhau (vừa giao nhận thủ tục tố tụng cho bị can Loan, vừa hỏi cung bị can Hương; vừa hỏi cung bị can Loan vừa giao nhận thủ tục tố tụng cho các bị can Thom, Mừng, Hà) là vi phạm thủ tục tố tụng về lập hồ sơ vụ án, văn bản tố tụng.

+ Ngoài ra, Cơ quan điều tra ban hành quyết định khởi tố vụ án vào ngày 26/12/2020 nhưng đến ngày 08/02/2021, Viện kiểm sát nhân dân thành phố Biên

Hòa mới ban hành quyết định phân công Kiểm sát viên là vi phạm thủ tục tố tụng về chức năng kiểm sát điều tra.

Nhận thấy, trong quá trình giải quyết vụ án tuy có một số vi phạm về tố tụng nhưng không ảnh hưởng đến bản chất của vụ án, việc điều tra lại cũng không thay đổi nội dung vụ án.

Lời khai của người bị hại, các bị cáo và những người làm chứng phù hợp với biên bản hiện trường cũng như bản ảnh, sơ đồ hiện trường, các giấy tờ, tài liệu thể hiện việc mua bán đất, vị trí mảnh đất, các giấy tờ định giá tài sản bị hủy hoại, do đó, có đủ cơ sở kết luận các bị cáo phạm tội “hủy hoại tài sản”, các bị cáo đã thừa nhận hành vi phạm tội và bồi thường thiệt hại cho bà Lụa.

Ngày 19/9/2022, Chánh án Tòa án nhân dân tối cao quyết định kháng nghị giám đốc thẩm đối với quyết định giám đốc thẩm của Tòa án nhân dân cấp cao tại thành phố Hồ Chí Minh. Tại phiên tòa giám đốc thẩm, Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao chấp nhận kháng nghị của Chánh án, hủy quyết định giám đốc thẩm của Tòa án nhân dân cấp cao và giữ nguyên bản án hình sự phúc thẩm số 35/2022/HS-PT ngày 19/01/2022 của Tòa án nhân dân tỉnh Đồng Nai.

Trong quá trình thực hành quyền công tố, kiểm sát xét xử, Viện kiểm sát cấp sơ thẩm, phúc thẩm cần kịp thời phát hiện các vi phạm, thiếu sót trong quá trình điều tra vụ án để yêu cầu khắc phục. Viện kiểm sát nhân dân cấp cao cần đánh giá chứng cứ phù hợp hơn, mặc dù vụ án có vi phạm nhưng chứng cứ đủ để kết án các bị cáo, việc kháng nghị là chưa cần thiết.

Viện kiểm sát nhân dân tối cao thông báo để các đơn vị cùng rút kinh nghiệm nhằm nâng cao chất lượng công tác thực hành quyền công tố và kiểm sát xét xử hình sự trong toàn ngành./.

Nơi nhận:

- Đ/c Nguyễn Quang Dũng, Phó Viện trưởng, Viện KSNDTC (đề b/c);
- Viện KSNDCC 1,2,3;
- 63 Viện kiểm sát tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương;
- Lưu: VT (1b), V7 (23b).

TL.VIỆN TRƯỞNG
KT.VỤ TRƯỞNG VỤ THỰC HÀNH QUYỀN
CÔNG TỐ VÀ KIỂM SÁT XÉT XỬ HÌNH SỰ
PHÓ MỤ TRƯỞNG

